

MAMIÍ, CO JE TO???

Při prvních otázkách malých ratolestí jsou rodiče pyšní na to, jak jsou jejich děti zvědavé, později jsou však z jejich neustálého vyptávání často značně nervózní. Štěstí mají ty děti, kterým rodiče na jejich otázky trpělivě, vlídně a pro děti pochopitelnou formou odpovídají.

Od narození patří mezi základní projevy lidské přirozenosti zvědavost (neplést si se zvědavostí). A lze říci, že s pokrokem zejména informačních technologií je její uspokojování na jedné straně stále jednodušší, ale na druhé straně (každá mince má dvě strany) také složitější. Jednodušší proto, že existují stále dostupnější a úplnější zdroje informací, na druhé straně těchto zdrojů trvale přibývá a je stále obtížnější se v nich správně orientovat.

Mezi nejdůležitější zdroje informací po staletí patřily knihy, encyklopedie, průvodci, mapy apod. V posledních desetiletích je co do účinnosti přenosu informací zastoupily tisk, rozhlas a televize, v posledních letech potom především počítače (nepřímo) a internet. Rozmach elektronického publikování, možnosti multimediálních prezentací na CD-ROM, zpřístupnění bohatých informačních zdrojů cestou CD-ROM (a dnes i DVD-ROM) hodně změnily, ale internet vše dosavadní překonal. Po nesmělých začátcích se internet stal jednoznačně nejrozsáhlejším a nejpřístupnějším zdrojem informací a jistě ještě nedosáhl svého zenitu. Podíváme-li se na jeho možnosti jen v úzkém zorném pohledu např. encyklopedií, mají elektronické encyklopedie proti svým knižním vzorům výhody především v informačních nadstavbách (fulltext a hypertext) a v možnosti snadného připojení multimediálních příloh. Informační zdroje na internetu mají ještě další, velmi cennou a v mnoha případech až později doceněnou vlastnost – aktuálnost. Mohou zařazovat ta hesla, která se v konkrétní dobu stávají velmi vyhledávanými (např. nové tváře v oblasti politiky, nejnovější výsledky ve sportu, úspěchy v kulturní oblasti, vynálezy atd.), nebo nápravu omylů, ke kterým bohužel (lidé jsou přece jen tvorové omylní) občas dochází i u renomovaných zdrojů dat. Dovedete si představit, jak byste zajistili, aby každý, kdo otevře svoji knihu, měl u příslušného hesla vždy aktuální informaci? Určitá možnost aktuálnosti nebo opravy chyby je možná u CD-ROM verzí, pokud jsou připraveny na spolupráci s internetovými aktualizacemi (a jste připojeni na internet). Jenom u čistě internetové verze pak lze snadno zajistit, aby se zjištěná chyba opravila a všichni další "čtenáři – návštěvníci" příslušné webové encyklopedie už našli jen správný údaj a seznam hesel byl neustále doplňován o další a další položky.

Ale vraťme se k zajímavému zdroji aktuálních informací, který vám dnes chceme trochu blíže představit – k internetové encyklopedii CoJeCo. Jde o projekt, jehož duchovním otcem je Jaromír Kříž, ředitel firmy Optimus, a na jehož realizaci se podílí jak další firmy, tak především desítky dalších spolupracovníků (viz dále). Tento postupně budovaný zdroj informací dnes nabízí víc než 100 000 hesel a tisíce obrázků, videosekvencí, audiokázek, map, schémat apod. Jejich počet i obsah každodenně narůstá, mimo jiné o ty informace, které zájemci v encyklopedii nenalezli a na tuto skutečnost upozornili systém zpětné vazby. Tyto podněty jsou impulzem k přípravě příslušných podkladů a k zařazení dalšího hesla do nabídky, což je pro knižní i CD-ROM verze podobných děl realizovatelné až při jejich dalším vydání.

Úvodní stránka internetové encyklopedie CoJeCo vám nabídne kromě jarně a svěže působícího vzhledu stránky i zajímavé členění. Jeho pochopení je dostatečně intuitivní. V horním řádku jsou informace o aktuálním datu (pozor ale na statickou podobu stránky). Pod tímto řádkem je hlavní přehled funkcí: záložky pro volbu typu dat (hesla, obrázky, videa, zvuky, mapy, odkazy na další internetové zdroje), nástroje pro vyhledávání (najdi, rozšířené hledání a vyhledávací strom) a volba funkcí pro připojení se k autorům nebo dalším službám (redakce, přidat heslo, přidat přílohu, dotazy, připomínky, wap). Další část obrazovky je už vyhrazena řadě informačních polí s názvy Magazíny (tematicky vybírané skupiny hesel), Myšlenka dne (zajímavý citát), Hesla dne (vybíraná s ohledem na výročí narození, úmrtí či jiných historických událostí), Upoutávky (odkazy na samostatné tematické stránky – Anketa, Vyhledávací okénko, CoJeCo na wapu, recenze na tento systém). Nechybí ani dnes všudypřítomné reklamní odkazy.

Hlavním cílem každé encyklopedie je samozřejmě zpřístupnění vlastního informačního obsahu. Encyklopedie CoJeCo nabízí členění podle oborových rejstříků. Jejich struktura má logiku, je naznačeno členění dat nejen podle věcného hesla, ale také podle místa a času, ke kterému se pojmy vážou, ale tento systém dosud není pro koncové uživatele zpřístupněn. Dotazovací systém

nabízí dvě varianty – implicitní “najdi” a “rozšířené hledání”, ve kterém lze definovat několik dalších podmínek vyhledávání. K tomu lze ještě přičíst možnost volby některého z typu dat (hesla, obrázky, videa...). Důležitou skutečností, kterou si je nutno při zadávání dotazů uvědomit (a která bohužel není nikde jednoznačně připomenuta), je to, že CoJeCo zatím nepodporuje fulltextový způsob vyhledávání ani zadávání obvyklých “žolíků”, tedy znaků ? a *. Je to jistě škoda, protože se tak oslabuje informační hodnota shromážděných dat. To ale uživatel obvykle zjistí až po určitém čase používání encyklopedie, protože doplňující informace nejsou nikde explicitně dostupné (což je bolavé místo mnoha vyhledávacích systémů nejen na internetu). U každého zobrazeného hesla je uvedena signatura jeho autora a datum poslední aktualizace, což opět usnadňuje orientaci především v aktuálních informacích. Rozsah textové části (která je hlavním informačním zdrojem) jednotlivých hesel je různý, obvykle ale nepřesahuje jeden dva odstavce.

Internetová encyklopedie CoJeCo si hledá cestu ke svým příznivcům. Rozhodně už jim má co nabídnout a její ambice a plány slibují, že nezůstane dlouho jen u toho, co nabízí dnes. Především otevřenost systému nejrůznějším příspěvkům od libovolně vzdálených uživatelů internetu (i v různých jazycích – češtině, angličtině, němčině...) umožňuje nabídnout zájemcům o informace zajímavé texty, fotografie, zvukové nahrávky atd. Umožňuje vznik nové filozofie encyklopedie – otevřené, pružné a rychle reagující na skutečné potřeby uživatelů. Ne nadarmo se po každém neúspěšném hledání určitého hesla zobrazí nabídka na jeho “dohledání” a zařazení do encyklopedie pro příští využití. Samozřejmě že tento přístup vyžaduje nejen kvalitní a spolehlivý systém pro komunikaci s externími autory, ale také důsledné a mnohdy značně náročné prověřování zasílaných faktů. Vlastnímu redakčnímu systému se budeme podrobněji věnovat v některém z příštích Chipů.

Díky internetu a encyklopedii CoJeCo tak máte opět o trochu snadnější úlohu při hledání zejména aktuálních informací (např. informaci o vítězství Jana Železného na OH v Sydney nabízela encyklopedie CoJeCo ještě dřív, než tuto cennou medaili náš sportovec převzal). Ty se vám mohou hodit nejen při doplňování si potřebných vědomostí, ale i k úspěšnému zvládnutí oněch věčných otázek: “Mamiíí, co je to???”

Milan Pola

Hlavní milníky:

červenec 1999 – rozhodnuto o vytvoření internetové encyklopedie s názvem CoJeCo;

březen 2000 – první verze encyklopedie je pro úzký okruh zasvěcených přístupná (přes heslo) na webu www.cojeco.cz;

květen 2000 – přístup k webu je uvolněn a CoJeCo se pomalu vydává ke svým uživatelům, je připravena první jednoduchá verze redakčního systému;

září 2000 – začátek spolupráce s EuroTel MOBILJUICE, pro který je připravena exkluzivní verze encyklopedických hesel;

listopad 2000 – First Tuesday Praha, oficiální představení projektu pro odbornou veřejnost;

březen 2001 – přemístění serveru na vyšší konektivitu, pro kvalitnější uspokojení zájemců o informace (meziměsíční nárůsty přístupů v poslední době kolem 50 %).